

Bruxelles, 1 octombrie 2021
(OR. en)

12174/21

SOC 536
EMPL 390
EDUC 309
ECOFIN 887

NOTĂ

Sursă:	Comitetul pentru protecție socială
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Subiect:	Principalele provocări în domeniul social: mesajele-cheie ale CPS pe baza evaluării anuale a Monitorului performanței în materie de protecție socială – Aprobare

Se pun la dispoziția delegațiilor mesajele-cheie bazate pe evaluarea anuală a Monitorului performanței în materie de protecție socială și pe evoluțiile politicilor de protecție socială, astfel cum au fost finalizate de Comitetul pentru protecție socială la 21 septembrie 2021, în vederea aprobării lor de către Consiliu (EPSCO) la 15 octombrie 2021.

Raportul integral poate fi consultat în documentul 12174/21 ADD 1.

Profilurile de țară din cadrul Monitorului performanței în materie de protecție socială (SPPM) anexate la prezentul raport figurează în documentele 12174/21 ADD 2-4.

Mesaje-cheie

1. **În conformitate cu mandatul său, astfel cum este prevăzut la articolul 160 din TFUE, Comitetul pentru protecție socială (CPS) a elaborat, în atenția Consiliului, evaluarea sa anuală privind situația socială din UE și evoluțiile în materie de politici din statele membre, pe baza celor mai recente date și informații disponibile. În acest context, CPS subliniază următoarele constatări și priorități comune, care ar trebui să ghideze lucrările pregătitoare pentru Strategia anuală pentru 2022 privind creșterea durabilă.**

Îmbunătățirile sociale generalizate spre sfârșitul deceniului vizat de Strategia Europa 2020...

2. **Înainte de izbucnirea pandemiei de COVID-19 la începutul anului 2020, UE se confrunta cu o perioadă constantă de expansiune economică și a ocupării forței de muncă, care i-a permis, cam la începutului Strategiei Europa 2020, să își revină în urma efectelor negative ale crizei financiare și economice care a lovit în perioada 2008-2009 și chiar să înregistreze progrese peste nivelul de atunci.**
3. **Pe durata anului 2019, economia UE a continuat să se extindă, iar ocuparea forței de muncă a atins cel mai înalt nivel înregistrat vreodată, în timp ce șomajul în UE, de 6,7 %, a revenit la niveluri înregistrate ultima dată înainte de criza din 2008.**
4. Odată cu creșterea puternică a gradului de ocupare a forței de muncă, situația financiară a gospodăriilor din UE, astfel cum este reflectată în venitul brut disponibil al gospodăriilor, s-a îmbunătățit, ceea ce a condus la **îmbunătățiri generalizate ale multora dintre ceilalți indicatori sociali**. Acest lucru a inclus reduceri ale ratei deprivării materiale severe, ale ratei costurilor suplimentare pentru locuințe și ale riscului de sărăcie sau de excludere socială al întregii populații și pentru copii în multe state membre. Cu toate acestea, creșterea riscului de sărăcie pentru persoanele care trăiesc în gospodării (aproape) fără persoane ocupate și o înrăutățire a profunzimii și a persistenței sărăciei în multe state membre au arătat că unele aspecte ale situației sociale încă erau mult mai grave în comparație cu 2008.

5. **Numărul de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială**, deși a rămas departe de nivelul de reducere a sărăciei stabilit ca obiectiv în Strategia Europa 2020, și anume de a avea cu 20 de milioane mai puține persoane expuse riscului, a continuat să scadă, ajungând la aproape 10 milioane mai puține persoane expuse acestui risc în 2019 față de 2008 (sau ajungând la aproape 12 milioane mai puține, dacă excludem Regatul Unit). Acest lucru a fost determinat în principal de o reducere semnificativă a numărului de persoane care se confruntă cu deprivare materială severă și, într-o măsură mai mică, a ponderii persoanelor care trăiesc în gospodării (aproape) fără persoane ocupate.

... au fost oprite de la izbucnirea pandemiei de COVID-19

6. Evoluțiile pozitive pe scară largă ale situației sociale au fost **întrerupte și apoi inversate de criza provocată de pandemia de COVID-19** și de măsurile aferente de limitare a răspândirii bolii, adoptate de statele membre pentru a combate pandemia și pentru a proteja viețile și mijloacele de subsistență ale cetățenilor lor.

7. **Diversele restricții asupra activităților sociale și economice au avut un impact negativ semnificativ asupra economiei UE.** PIB-ul în Europa a scăzut cu 6,0 % pentru 2020 în ansamblu, în pofida redresării puternice a economiei Europei în al treilea trimestru al anului 2020, când restricțiile au fost relaxate în timpul verii, înainte de a fi introduse din nou pentru a limita al doilea val de COVID-19.

8. În aceeași perioadă, **ocuparea forței de muncă s-a redus moderat în comparație cu scăderea activității economice, scăzând cu 1,5 %** (ceea ce reprezintă un număr de persoane încadrate în muncă mai mic cu aproximativ 3 milioane) în comparație cu 2019. Această scădere relativ ușoară a ocupării forței de muncă s-a datorat importanței contribuției a stabilizatorilor automați și introducerii masive de către statele membre a schemelor privind reducerea timpului de muncă, unele dintre acestea beneficiind de sprijin din partea UE prin intermediul *Instrumentului european de sprijin temporar pentru atenuarea riscurilor de șomaj într-o situație de urgență* (SURE) și al altor măsuri similare de pe piața forței de muncă.

Sistemele de protecție socială au fost principalul factor de stabilizare pentru veniturile gospodăriilor și pentru sprijinirea accesului continuu la serviciile sociale...

9. **Sistemele de protecție socială au fost principalul factor de stabilizare în sprijinirea veniturilor gospodăriilor, întrucât prestațiile sociale, inclusiv schemele privind reducerea timpului de muncă, au jucat un rol major în atenuarea scăderii globale a veniturilor gospodăriilor în 2020.** Accesul la sistemele de protecție socială a fost adesea facilitat temporar pentru a spori eficacitatea acestora în ceea ce privește protejarea celor care și-au pierdut locul de muncă sau venitul. Acest lucru a fost susținut într-o mai mică măsură de ajustările impozitelor pe venit și avere și de alte măsuri de politică socială adoptate rapid.
10. Reflectând acest impact stabilizator, deși se estimează că venitul mediu obținut prin muncă al populației în vârstă de muncă (18-64 de ani) a scăzut cu 7,2 % în UE comparativ cu 2019, se estimează că venitul mediu disponibil al gospodăriilor, precum și **inegalitatea globală a veniturilor și rata riscului de sărăcie au rămas în general stabile** (conform estimărilor-semnal ale Eurostat pentru veniturile din 2020), deși cu variații considerabile între țări și grupe de vârstă.

... dar chiar și așa, criza actuală a afectat mai mult persoanele care se aflau deja în situații vulnerabile.

11. În ciuda rolului de atenuare jucat de sistemele de protecție socială, **criza actuală a afectat mai puternic persoanele vulnerabile**, inclusiv pe cele cu forme de muncă precare sau atipice; persoanele cu handicap și care au nevoie de îngrijire pe termen lung (precum și pe persoanele care le îngrijesc); lucrătorii mai tineri, care sunt probabil suprareprezențați în sectoarele afectate mai grav de măsurile de distanțare socială; familiile și copiii aflați în situații vulnerabile; persoanele fără adăpost; migranții, precum și minoritățile etnice. Persoanele în vârstă, în special, sau cele cu afecțiuni de sănătate preexistente, au fost deosebit de expuse riscurilor pentru sănătate cauzate de virusul care provoacă COVID-19. În plus, femeile, suprareprezentate în sectoarele critice ale serviciilor sociale și de sănătate și, în special, în gospodăriile monoparentale, au trebuit să facă față unui volum mai mare de muncă și unor responsabilități sporite de îngrijire în timpul crizei.

12. În 2021, în ciuda anumitor îmbunătățiri ale situației financiare generale a gospodăriilor europene, dificultățile financiare¹ rămân deosebit de mari pentru persoanele cu venituri mici, ceea ce sugerează că **impactul financiar al crizei continuă să fie resimțit mult mai puternic de către cei din partea inferioară a distribuției veniturilor**. Gospodăriile cu venituri mici s-au confruntat adesea cu mai multe dificultăți în timpul pandemiei, deoarece este mai probabil ca acestea să trăiască în condiții precare de locuit sau în supraaglomerare și să nu aibă acces la internet acasă.
13. În pofida impactului relativ limitat al pandemiei asupra sistemelor de pensii pe termen scurt, inegalitățile în materie de venituri în rândul persoanelor în vârstă persistă, inegalitățile de gen devenind mai pronunțate la vârste înaintate. După un deceniu de îmbunătățiri, au încetat progresele în ceea ce privește reducerea riscului de sărăcie sau de excluziune socială pentru persoanele în vârstă în UE.

Evoluții viitoare:

14. Cele mai recente previziuni² arată că îmbunătățirea situației sanitare, legată de creșterea ratelor de vaccinare, precum și relaxarea continuă a măsurilor de limitare a răspândirii bolii redemarează economiile UE, preconizându-se că PIB-ul va crește cu 4,8 % în 2021. În timp ce viteza redresării va varia de la un stat membru la altul, **se așteaptă ca toate statele membre să se apropie de nivelurile lor de producție anterioare crizei până la sfârșitul anului 2022**.
15. **Se preconizează că ocuparea forței de muncă va necesita mai mult timp pentru a reveni la nivelurile de dinainte de criză**, deoarece este posibil ca programul de lucru să crească înainte ca întreprinderile să înceapă din nou angajările. Pe lângă rapiditatea redresării economice, perspectivele pieței forței de muncă vor depinde, de asemenea, de calendarul de retragere a sprijinului acordat prin politici și de ritmul în care lucrătorii se realocă între sectoare și întreprinderi în urma pandemiei și în contextul tranziției verzi și al tranziției digitale.
16. **Se preconizează că sistemele de protecție socială vor rămâne sub presiune pe termen scurt și mediu**, având în vedere complexitatea provocărilor și impactul crizei provocate de pandemia de COVID-19 asupra persoanelor celor mai vulnerabile.

¹ Ponderea gospodăriilor care declară că trebuie să „utilizeze economiile sau să se îndatoreze pentru a acoperi cheltuielile curente”.

² [Previziunile economice din vara anului 2021: Redeschiderea alimentează redresarea, Comisia Europeană \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/2021-07-20-economic-forecast-2021-2023)

În acest context, trebuie avute în vedere următoarele orientări de politică:

17. Pentru a reconstrui în urma crizei și a se pregăti mai bine pentru viitoare situații de urgență, **statele membre ar trebui să continue să acorde prioritate măsurilor de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale, de abordare a inegalităților tot mai mari în materie de venituri, precum și de consolidare a rezilienței sistemelor de protecție socială.**
Răspunsurile naționale ar trebui să se concentreze în continuare asupra situației persoanelor vulnerabile și să includă mecanisme de sprijinire a acestora.
18. Ar trebui intensificate eforturile pentru a oferi o **protecție solidă a venitului minim, corelată cu accesul la servicii sociale de înaltă calitate și la piețe ale forței de muncă incluzive**, în conformitate cu abordarea incluziunii active și având în vedere obiectivul principal al UE privind sărăcia și excluziunea socială. În acest sens, este nevoie ca investițiile în sectorul social, al îngrijirii pe termen lung și al sănătății, precum și în capitalul uman să fie menținute sau extinse acolo unde este necesar. Astfel de investiții ar sprijini redresarea și ar contribui la consolidarea stabilizatorilor automați, făcând astfel economiile și societățile mai reziliente la viitoare crize. Pentru furnizarea de servicii sociale, organizațiile economiei sociale pot fi un partener important pentru autoritățile publice.
19. Acoperirea, transferabilitatea, caracterul adecvat și transparența drepturilor de **protecție socială** ar trebui să fie abordate în continuare într-un mod structural, inclusiv prin luarea în considerare a măsurilor temporare adoptate ca răspuns la criză. Recomandarea Consiliului privind accesul la protecție socială pentru lucrători și pentru persoanele care desfășoară o activitate independentă³ ar trebui să ghideze eforturile statelor membre. Statele membre sunt încurajate să pună în aplicare în mod eficace planurile naționale prezentate recent în temeiul recomandării. Impactul planurilor ar trebui monitorizat cu atenție.
20. Vor fi în continuare necesare eforturi specifice de sprijinire a **copiilor expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială**, în conformitate și cu Recomandarea Consiliului privind o Garanție europeană pentru copii⁴. Acțiunile cuprinzătoare de promovare a egalității de șanse prin furnizarea unui set de servicii esențiale pentru copiii aflați în dificultate pot contribui la întreruperea transmiterii sărăciei de la o generație la alta.

³ [Recomandarea Consiliului privind accesul la protecție socială pentru lucrători și pentru persoanele care desfășoară o activitate independentă \(2019/C 387/01\)](#)

⁴ [Recomandarea Consiliului de instituire a unei Garanții europene pentru copii \[\(UE\) 2021/1004\]](#)

21. Incluziunea socială a **persoanelor cu handicap** trebuie consolidată, în conformitate cu *Strategia europeană 2021-2030 pentru persoanele cu handicap*⁵, prin asigurarea unei educații mai favorabile incluziunii, a unui acces adecvat la servicii de sănătate și de îngrijire pe termen lung de calitate și a unor politici active în domeniul pieței forței de muncă, adaptate nevoilor acestora.
22. Se impun eforturi suplimentare pentru incluziunea socială a **migranților și a refugiaților**, care va necesita o abordare integrată care să coreleze formarea și îmbunătățirea competențelor cu oportunitățile de angajare, precum și cu accesul la servicii, în special la asistență medicală și la locuințe.
23. Sunt necesare, de asemenea, măsuri structurale pentru a aborda **problema lipsei de adăpost și a excluziunii în ceea ce privește locuințele**. Măsurile respective ar trebui să acorde prioritate unor abordări integrate care să combine prevenția, accesul rapid la locuințe permanente și furnizarea de servicii de facilitare a sprijinului. Construirea de noi locuințe sociale sau accesul la asistență pentru locuințe ar trebui accelerate sau îmbunătățite, după caz. Planurile de vaccinare ale statelor membre ar trebui să asigure accesul adecvat pentru persoanele aflate în adăposturi și cele care se confruntă cu lipsa de adăpost. Ar trebui valorificat pe deplin potențialul Platformei europene pentru combaterea fenomenului lipsei de adăpost de a consolida cooperarea dintre diferitele părți interesate implicate în soluționarea problemei.
24. În conformitate cu constatările Raportului comun al CPS și al Comisiei din 2021 privind caracterul adecvat al pensiilor⁶, accentul ar trebui să se pună în continuare pe **provocările pe termen mai lung legate de menținerea caracterului adecvat și a finanțării durabile a pensiilor** în contextul îmbătrânirii societății și al unei economii și piețe a forței de muncă aflate în schimbare.
25. Statele membre ar trebui să continue să ia **măsuri pentru a prelungi viața profesională**. Eforturile de ajustare a vârstei de pensionare sau a cerințelor în materie de carieră, a prestațiilor sau a ratelor de acumulare pentru a reflecta creșterea speranței de viață ar trebui să fie completate de strategii privind îmbătrânirea activă și de opțiuni flexibile de lucru, inclusiv posibilitatea de a combina pensia cu veniturile din muncă.

⁵ [Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap \[COM\(2021\) 101 final\]](#)

⁶ [Raportul din 2021 privind caracterul adecvat al pensiilor, elaborat în comun de CPS și Comisia Europeană](#)

26. Sunt necesare eforturi susținute pentru a **reduce diferența de pensii între femei și bărbați**, precum și pentru a asigura o acoperire adecvată și oportunități de acumulare a drepturilor de pensie pentru **lucrătorii aflați într-o formă de muncă atipică și pentru persoanele care desfășoară o activitate independentă**.
27. În domeniul **asistenței medicale**, consolidarea rezilienței și eficacității sistemelor de sănătate și îmbunătățirea accesului la acestea ar trebui să rămână o țintă principală a eforturilor statelor membre. Criza a demonstrat valoarea unor **plase de siguranță puternice**, precum și importanța strategică a unei **coordonări eficiente între sistemele sociale și de sănătate** pentru asigurarea accesului la îngrijire de calitate pentru toți.
28. Este nevoie să se consolideze accentul pus pe **prevenirea bolilor și promovarea sănătății**, precum și pe îmbunătățirea **furnizării de asistență medicală primară**. Aceasta include asigurarea disponibilității unui **personal medical** bine pregătit și sprijinit în mod corespunzător.
29. Abordările inovatoare în ceea ce privește furnizarea de asistență medicală ar putea contribui la soluționarea deficitului de lucrători din domeniul sănătății. O abordare mixtă, **care combină furnizarea fizică de servicii cu furnizarea de servicii digitale**, poate contribui la promovarea accesului la asistență medicală de calitate pentru toți. În același timp, ar trebui oferite informații și sprijin suplimentare celor cu competențe digitale limitate și cu acces limitat la infrastructura digitală, pentru a se asigura că aceste persoane nu sunt lăsate în urmă.
30. Dincolo de pandemia de COVID-19 și în conformitate cu constatările Raportului comun al CPS și al Comisiei din 2021 privind îngrijirea pe termen lung⁷, statele membre trebuie să își intensifice în mod semnificativ eforturile pentru a aborda provocările structurale legate de **îngrijirea pe termen lung**. În special, acest lucru implică asigurarea disponibilității unor servicii de îngrijire pe termen lung de înaltă calitate, abordabile și accesibile pentru toți cei care au nevoie; abordarea provocărilor în materie de forță de muncă și sprijinirea persoanelor care prestează activități de îngrijire pe termen lung, precum și îmbunătățirea raportului cost-eficacitate al îngrijirii pe termen lung într-o perioadă de creștere a cererii și de reducere a forței de muncă, inclusiv prin valorificarea potențialului digitalizării și prin punerea accentului pe prevenire.

⁷ [Raportul din 2021 privind îngrijirea pe termen lung, elaborat în comun de CPS și Comisia Europeană](#)

31. **Măsurile care depășesc domeniul politicii sociale** ar trebui, de asemenea, să vizeze în mod prioritar îmbunătățirea situației sociale în întreaga Uniune. Toate reformele, inclusiv cele care abordează tranziția verde și cea digitală, trebuie să țină seama de preocupările sociale și de cele legate de ocuparea forței de muncă. Evaluările impactului distributiv pot contribui la prevenirea efectelor sociale negative.
32. **Pilonul european al drepturilor sociale** ar trebui să orienteze în continuare eforturile pe parcursul perioadei de redresare. Cele trei noi obiective principale ale UE din Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale, care au fost salutate de liderii UE în Declarația de la Porto⁸ și care urmează să fie îndeplinite până la sfârșitul deceniului în domeniul ocupării forței de muncă, al competențelor și al reducerii sărăciei, ar trebui să impulsioneze punerea în aplicare a pilonului în lunile următoare și anii următori. În acest scop, statele membre sunt invitate să stabilească obiective naționale ambițioase și realiste, care să reprezinte o contribuție adecvată la realizarea obiectivelor UE, ținând seama de circumstanțele naționale.
33. Statele membre ar trebui să utilizeze în mod optim fondurile puse la dispoziție în cadrul **Instrumentului de redresare al UE, Next Generation EU, precum și bugetul consolidat al UE pentru perioada 2021-2027**. În special, ar trebui exploatate sinergiile dintre protecția climei și digitalizare, pe de o parte, și investițiile în infrastructura socială și competențe, pe de altă parte, contribuind astfel la o tranziție justă. Fondurile vor juca un rol important în sprijinirea redresării, prin furnizarea de finanțare pentru programele destinate relansării economiei și inversării impactului social al pandemiei.
34. **Semestrul european continuă să fie un instrument eficace de coordonare** pentru promovarea creșterii economice durabile și favorabile incluziunii, a competitivității, a ocupării forței de muncă, precum și a unei protecții sociale și a unei incluziuni sociale adecvate. Este în continuare important să se păstreze echilibrul între ajustările temporare specifice legate de lansarea Mecanismului de redresare și reziliență și scopul inițial al semestrului european. În acest context, **rolul EPSCO și al organelor sale consultative în cadrul procesului semestrului european ar trebui menținut** în conformitate cu ciclurile anterioare ale semestrului și cu aplicarea deplină a tratatului (articolul 148 din TFUE) și a mandatelor respective ale organismelor consultative.

⁸ [Declarația de la Porto \(site-ul Consiliului, 7 mai 2021\)](#)

35. Pentru a consolida Europa socială și a sprijini punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale la nivelul UE și al statelor membre, ținând seama în mod corespunzător de competențele respective, **ar trebui menținut un dialog constructiv între instituțiile UE, statele membre, partenerii sociali și organizațiile societății civile.**
36. **Comisia Europeană este invitată să ia în considerare orientările de politică menționate mai sus în cadrul lucrărilor sale pregătitoare pentru Strategia anuală pentru 2022 privind creșterea durabilă.**
-